

חליצת התפילין

כו. בחליצת הרצועה מהאצבעות הקפיד להיות מעומד³².

כו. לפני חליצת התפילין של ראש, נהג להסיר תחילה גם כמה מכריכות הרצועה שעל הזרוע³³.

❧ עקבי דרך ❧

בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים, ע"כ, ואולם בדברי האריז"ל בשער הכוונות (דף י' ע"ד) כתב "תסיר בתחילה תפלה של יד וכו', ואח"כ תסיר תפלה של ראש", וכבר עמד על זה מהר"ש וויטאל ז"ל בהגהותיו על שער הכוונות, וצייד לומר דגם האריז"ל אין כוונתו לחלוץ ממש התש"י לפני התש"ר, רק כוונתו על הסרת כריכת הרצועות מהיד, דבזה הוי כאילו הסיר התש"י, וזה מוכרח גם ממה שמצינו להלן בשער הכוונות (דף נא ע"ד) דאיתא שם שהאריז"ל היה מסיר תש"ר מעל ראשו ורק אח"כ הסיר התש"י, ועל כרחך דמה שכתב מקודם להסיר התש"י תחילה, כוונתו רק לענין הרצועות, ומסיים שם מהר"ש וויטאל "וכן נהגתי אני כל ימי, וכמדומה לי שכך היה נוהג אבא מרי הרב ז"ל", עכ"ד.

והנה בלשון מהר"ש הנדפס בשולי הספר שעה"כ, מבואר דלענין זה סגי בהסרת כריכות הרצועה שעל האצבע בלחוד [וכן מובא במגן אברהם (סק"ב) ומשנה ברורה (סק"ה) על פי ספר גליא רזיא, וכנראה מקורו ג"כ משם], אולם בפשטות היה נראה דבזה לא סגי כדי להחשב כאילו הסיר כבר התש"י, ולכל הפחות בעינן שיסיר גם הכריכות שעל הזרוע, ובאמת בכף החיים (שם סק"ה) כתב דנפל ט"ס בדברי מהר"ש וויטאל הנדפס, ונשמט שם משפט אחד, דצריך גם להסיר ב' או ג' מכריכות הרצועה שעל הזרוע, ובזה הוא דאמרינן דהוי כאילו כבר הוסר התש"י, וכן מובא בשערי תשובה (סי' כה סקט"ו) ובן איש חי (ש"א פר' חיי שרה אות ט') ובקיצור שולחן ערוך (סי' י' אות כ') שיסיר גם ב' או ג' כריכות מהזרוע לפני חליצת התפילין של ראש, וכן הביא בכף החיים (שם) מעוד הרבה אחרונים יעו"ש, וכן נהג רבינו.

אבל באמת בסידור היעב"ץ (בדיונים בקדיש שאחר עלינו לשבח) נראה שהסכים לזה מסברא דנפשיה, וז"ל שם "אכן אינו נכון לחולצן בבית הכנסת, משום דאמרינן (סנהדרין קא:) 'וירם יד במלך' שחלץ תפיליו בפניו, שמסיר המורא מפניו, על אחת כמה וכמה כשמסלק מורא מלכות שמים מעליו בבית המלך [ואין צריך לומר כשעומד בפני ארון הקודש שאסור], לכן אם אפשר טוב להמתין עד שיבוא בהם לביתו, מוטב תהא יציאתו כביאתו כדרך שנכנס לבית הכנסת לבוש טו"ת כך יצא עמה"ן [ומש"כ שיבוא בהם לביתו, כנראה אורחא דמילתא נקט באופן שאין לו דרך לחולצן בעזרת ביהכ"נ, ועיין].

ולענין חזרה לביתו מעוטף בטלית גדול, לכאורה לא מצאנו שיהיה איזה ענין בזה, אלא שלמעשה ממילא יוצא כך, דבשער הכוונות (דף י' ע"ד) מבואר כי הסרת הטלית גדול תהיה בדוקא אחר הסרת התפילין, דכמו שהנחת הטלית קודם התפילין כך יהיה הטלית בראשו עד שישלך התפילין, עכ"ד, והובא בכף החיים (סי' כה סק"ט), וא"כ אחר שרצונו לחזור לביתו מעוטר בתפילין, ממילא יצטרך להמנע גם מלהסיר הט"ג עד שיגיע לביתו [ואמנם בשבתות דלא שייך טעם זה, אזי היה רבינו מסיר הט"ג בבית הכנסת, והניחה שם עבור תפילת המנחה]. והרבה פעמים בלאו הכי היה רבינו נשאר עוד ללמוד בביתו בטו"ת כדי להרויח עוד זמן עם הטלית, ובפרט בימי אלול ועשי"ת.

32. כמו שכתב במשנה ברורה (סימן כה סק"ד).

 115792

33. בשו"ע (סי' כה ס"ב) איתא דתפילין של ראש חולץ תחילה משום דכתיב 'והיו לטוטפות